

OPONENTSKÝ POSUDOK

habilitačnej práce PaedDr. Ivana Pavlova, PhD. na tému: „Profesijný rozvoja učiteľov na Slovensku“

Rozsah a štruktúra habilitačnej práce:

Habilitačná práca PaedDr. Ivana Pavlova, PhD. je spracovaná na 167 stranách a doplnená je bohatými bibliografickými prameňmi (18 s.) a 2 prílohami. Pri hodnotení štruktúry možno konštatovať, že práca je prehľadná, jednotlivé kapitoly sú proporčne vyvážené a logicky na seba nadväzujú. Súčasťou práce je abstrakt, predhovor, obsah, zoznam schém, tabuliek, grafov a obrázkov prezentovaných v práci, zoznam skratiek a značiek, úvod, dve hlavné kapitoly a záver.

Aktuálnosť zvolenej témy:

Integrovaná Európa kladie pred nás úlohy, okrem iných (politických, ekonomických, hospodárskych, atď), aj v oblasti vzdelávania. Do popredia sa dostáva potreba celoživotného vzdelávania vo všetkých jeho formách. Nový rozmer celoživotného vzdelávania spočíva v zjednocovaní princípov vzdelávania uznávaných vo vyspelých krajinách Európy. Ide predovšetkým o slobodu a zodpovednosť jednotlivca za vzdelávanie, právo občana na výber typu vzdelávania a vzdelávacej ustanovizne a právo občana na také vzdelanie, ktoré zodpovedá jeho individuálnym schopnostiam a záujmom.

V súčasnej dobe sa zvýšená pozornosť, napriek kríze učiteľstva, venuje aj učiteľskému vzdelávaniu. Vo väčšine krajín Európy sa zdôrazňuje kontinuálny rast kvality učiteľského vzdelávania. Z viacerých dokumentov a programov zaoberajúcich sa vzdelávacou politikou vyplýva zvýšená aktivita a racionalizácia vzdelávacieho systému a s tým súvisiacich snažení o viac praktickú, spoločensky orientovanú prípravu učiteľov.

Na tieto úlohy a z nich vyplývajúce problémy poukazuje aj habilitant vo svojej práci. Nezostáva len v rovine konštatácií, či kriticko-hodnotiacich súdov, ale s jemu príznačnou kreativitou a nadšením modeluje profesijný rozvoj učiteľov. Treba podotknúť, že problematika ďalšieho vzdelávania učiteľov je dlhodobým záujmom autora a to nielen v rovine teoretickej, výskumnej, ale aj metodologickej, manažérskej a politickej. Svedčí o tom jeho bohatá publikačná činnosť a množstvo vystúpení na konferenciách a vedeckých seminároch. Z uvedených dôvodov je aj jeho habilitačná práca výrazným vkladom do

vedeckého poznania teórie učiteľskej profesie, ale inšpirujúce a prínosné sú aj viaceré zistenia v oblasti vzdelávacej politiky, školského manažmentu a v neposlednom rade aj andragogiky.

Posúdenie štruktúry habilitačnej práce:

Obsah práce autor osnoval okrem úvodu a záveru do dvoch kapitol a ich následných subkapitol, ktoré majú logickú skladbu a vnútornú dynamiku. Môžem konštatovať, že práca je koncentrovaná, v súlade s témou habilitačnej práce, na profesijný rozvoj učiteľov, jeho stav a perspektívy v meniacej sa slovenskej pedagogickej realite. Prvá kapitola sa venuje teoreticko-empirickej analýze problematiky. Autor v nej vymedzuje témotvorné pojmy, analyzuje základné dokumenty vzťahujúce sa k skúmanej problematike a komparuje trendy u nás a v zahraničí na základe historických súvislostí a výsledkov výskumov profesijného rozvoja učiteľov. Druhá kapitola predstavuje autorov návrh školocentrického modelu profesijného rozvoja učiteľov a jeho vybrané indikátory, ale aj výskum postojov učiteľov materských, základných a stredných škôl k vybraným otázkam ich profesijného rozvoja obohatený o vlastné praktické skúsenosti.

Posúdenie odbornej úrovne habilitačnej práce podľa jednotlivých častí:

Habilitant už v úvode práce uviedol motívy, ktoré ho viedli venovať sa uvedenej problematike (u nás sa v ostatnom čase, aj vďaka výraznému úsiliu autora venuje zvýšená pozornosť tejto oblasti, ale výskumy v nej prakticky neexistujú, alebo sú len súčasťou iných výskumov), stanovil si cieľ habilitačnej práce, ktorým je „teoretická analýza pojmov, teoretických konceptov a vývoja praktickej podpory profesijného rozvoja učiteľov slovenských škôl s návrhom modelu školy podporujúcej efektívny profesijný rozvoj učiteľov“, ktorý rozpracoval do troch čiastkových cieľov a množstva úloh (pozri s. 14-15) a zdôvodnil potrebu i nutnosť riešenia tejto témy.

Prvá kapitola (Cestou profesijného rozvoja k profesionalizácii učiteľstva) je rozčlenená do piatich podkapitol. Poskytuje teoretickú analýzu kľúčových pojmov, na základe dostupnej, relevantnej, domácej i zahraničnej literatúry, ale významný, už v nej, je originálny prístup autora hlavne v oblasti profesionality práce učiteľa a jej dosahovania prostredníctvom profesijného rozvoja. Oceňujem precízne spracovanú analýzu súčasného stavu profesijného rozvoja učiteľa nielen na základe dokumentov novodobej histórie (od roku 1989), ale aj na základe aktuálnych štatistických údajov, podporenú poznatkami a skúsenosťami habilitanta, ktorý, ako bývalý riaditeľ MPC, disponuje objektívnou reflexiou reálnej praxe. Pri obhajobe by mohol autor uviesť, či je vôbec možné a reálne zmeniť odbornosť výučby na našich školách.

Druhá kapitola (Školocentrický model podpory profesijného rozvoja učiteľov), je tvorivým vkladom autora k skúmanej problematike. Rozčlenená je do 8 podkapitol. Prvé dve sú teoreticko-metodologickým východiskom k výskumnej časti, ktorá je spracovaná v podkapitolách 3-8. V úvode 2. kapitoly autor popisuje školocentrický model podpory profesijného rozvoja. Tento konštrukt sústreďuje pozornosť na množstvo premenných. Pri obhajobe by autor mohol objasniť ich vzájomnú kauzalitu (schéma 6). Súčasťou tejto kapitoly

(2.1) sú aj otázky kvality a efektivity v práci učiteľa. V tomto kontexte by bolo možné polemizovať o indikátoroch učiteľskej efektívnosti. Existuje priama úmera medzi zlepšovaním pedagogickej činnosti učiteľa a kvalitou učebných výsledkov jeho žiakov? (s.77) Podnetná je aj prezentácia vlastných prístupov k princípom podpory profesijného rozvoja učiteľov, pričom výstupom teoretických a empirických skúseností je autorský koncept školocentrického modelu podpory.

Podkapitoly 2.3 až 2.8 (ako som už uvádzala) sú empirickou štúdiou orientovanou na výskum názorov a postojov učiteľov na vybrané aspekty profesijného rozvoja, ktoré úzko korešpondujú s piliermi školocentrického modelu. Autor preukázal vedeckú erudovanosť v zvolenej problematike. Základné metodologické otázky (výskumný problém a ciele výskumu) habilitant vymedzil v súlade s uznanou metodológiou pedagogickej vedy. Zvolenú metodiku výskumu založenú na metóde: dotazníka (elektronická verzia) a ankety (printová aj online verzia) pri reprezentatívnej vzorke 1227 respondentov možno považovať za premyslenú. Žiadalo by sa uviesť presnejšiu metodiku, pretože prílohy nekorešpondujú s textom (s. 91-92 - dotazník, či anketa, vlastnej konštrukcie, alebo prebratý, zameraný na názory, alebo postoje...)

Výsledky výskumu podrobne uvádza a interpretuje v piatich oblastiach (motivácia a potreby, programy profesijného rozvoja, štandardizácia, poskytovatelia programov a formy a metódy podpory profesijného učenia učiteľov) a na ich základe usudzuje o postojoch a názoroch učiteľov na profesijný rozvoj. Prostredníctvom štatistických zistení preukázal: „ako v kľúčových parametroch naše učiteľstvo stráca potenciál pre profesionalizáciu, ako v dôsledku kurikulárnych zmien, napriek deklarovaniu štátnej podpory stráca autonómiu.“ Grafické znázornenie výsledkov výskumu, ako aj prezentácia výsledkov je prehľadná.

V závere habilitačnej práce sa autor vracia v stručnej, ale výstižnej forme k zhodnoteniu vlastných zistení. Využíva pritom svoj poznatkový potenciál o problematike, metodologickú zrelosť i interpretačné ovládanie problematiky a navrhuje odporúčania pre vzdelávaciu politiku, vedeckú teóriu a riadiacu prax.

Posúdenie formálnej stránky habilitačnej práce:

Formálnu stránku habilitačnej práce hodnotím vysoko pozitívne. Predmetná práca je napísaná v súlade s príslušnou normou ISO 690. Možno tiež konštatovať, že práca je kultivovane štylizovaná a rešpektuje vedeckú etiku.

Otázky a podnety pre autorku:

1. Prečo autor chápe profesijný rozvoj len ako praktickú činnosť učiteľov? (s.17)
2. Prečo na Slovensku nedosahujeme ani v jednom z kritérií profesionality učiteľov požadovanú úroveň, keď stále v programových vyhláseniach, ale aj vo vyjadreniach politikov a školských manažérov rezonuje profesionalizácia učiteľov? (s. 24-25)
3. Vníma autor pojmy kvalita a efektivita ako rovnoznačné? A prečo?
4. S akým výskumom z roku 2002 autor komparuje svoje zistenia?

Výsledky habilitačnej práce:

Posudzovanú habilitačnú prácu PaedDr. Ivana Pavlova, PhD. považujem za prínosnú pre súčasnú edukačnú teóriu i prax. Habilitant v nej analyzoval nielen profesijný rozvoj učiteľa a jeho vplyv na rozvoj jeho kvality, ako aj kvality školy, ale zároveň prezentoval výsledky a interpretácie výskumu chápania a vnímania profesijného rozvoja medzi učiteľmi. Ako uvádza autor: „V práci si jasne uvedomil zložitosť a komplexnosť tematiky profesijného rozvoja a možnosť vidieť ju zo zorného uhla teórie, vzdelávacej politiky i praktika.“ Ako ďalej uvádza autor: „Napriek tomu, že pedeutológia identifikovala príčiny, prejavy aj možné dôsledky deprofesionalizácie našich učiteľov, nemáme k dispozícii praxeologické návrhy, ktoré by obohatili pedagogickú (manažérsku) prax o aplikovateľné modely podpory rozvoja učiteľov.“ Preto oceňujem, že z hľadiska zvyšovania kvality sa neuchyľuje k ekonomizujúcim teóriám (TQM, ISO 9000 a pod.), ale hľadá východiská v podmienkach humanistickej orientovanej edukácie a navrhuje model zohľadňujúci vedecké princípy podpory profesijného rozvoja učiteľov, kde nebudú len jeho pasívnym objektom, ale aktívnym subjektom.

Následne nielen navrhol už spomínaný školocentrický model podpory profesijného rozvoja učiteľov, ale aj poskytol návrhy na riešenie danej problematiky a formuloval závery i odporúčania v rovine vzdelávacej politiky, vedeckej teórie a riadiacej praxe.

Záver:

Habilitačná práca PaedDr. Ivana Pavlova, PhD. po obsahovej, formálnej, vedecko-metodologickej i etickej stránke spĺňa požadované kritériá kladené na tento druh práce. Na základe posúdenia predloženej habilitačnej práce, ale i na základe poznania osobnosti habilitanta, jeho pedagogickej, vedecko-výskumnej, publikačnej, ale aj manažérskej činnosti v prospech nášho školstva **odporúčam**, aby mu bola po úspešnej obhajobe udelená vedecko-pedagogická **hodnosť docenta v študijnom odbore 1.1.4 Pedagogika**.

V Nitre 24.10. 2013

prof. PhDr. Gabriela Petrová, CSc.
oponent